

Šeimos politikos stiprinimo plėtros programa				
Eil. Nr.	Kas teikė pastabą?	Pastaba	Sprendimas	Komentaras
Bendri pasiūlymai plėtros programai				
1	Nacionalinė šeimos taryba	<p>Siekiant įgyvendinti Nacionaliniame pažangos plane numatytą 2-ą strateginį tikslą („didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“) šeimos politikos požiūriu yra tikslinga pasvarstyti apie galimybę siūlomas penkias programas sujungti į vieną. Į šeimą orientuota valstybės politika reikalauja platesnio, sisteminio požiūrio, o jai formuoti reikalingos priemonės neišsitenka ir negali išsisekti vienos programos rėmuose. Pvz. su šeimos politika yra susiję tokie klausimai kaip šeimos kaip ūkio vieneto apmokestinimo, šeimos verslumo (ekonominio savistovumo) skatinimo, švietimo paslaugų šeimai prieinamumo, šeimos apsirūpinimo būstu klausimai, kurie šiuo metu išeina už šeimos politikai skirtos 2021–2030 m. Ilgalaiškės šeimos politikos plėtros programos ribų, bet gerai būtų, jei jie būtų integruoti į šią programą.</p> <p>Nors Nacionaliniame pažangos plane į šeimą orientuotos politikos, kaip horizontaliojo nacionalinės plėtros programos įgyvendinimo principo tiesiogiai ir nėra, įgyvendinant Nacionalinio pažangos plano 2-ą strateginį tikslą („didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“) siūlytina į jį atsižvelgti rengiant šio strateginio tikslo įgyvendinimo programas. Tvari šeima yra vienas iš svarbiausių tvarią šalies demografinę raidą lemiančių elementu.</p>	Neatsižvelgta	Plėtros programos nėra tikslinga jungti, nes jose nagrinėjami skirtingi uždaviniai. Persidengiančios priemonės nurodomos kiekvienoje PP.
2	Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija	<p>Plėtoti konkrečias finansines ir kitas priemones, kurių tikslas – didinti gimstamumą.</p> <p>PAGRINDIMAS. Kitos šalys sieja gimstamumą skatinančias priemones su lengvatomis mokesčiams (mažinant GPM, didinant NPD ir t.t.), suteikiant kreditus būstui ir mokėjimus atidedant gimus vaikui, o gausenei šeimai visai atleidžiant nuo palūkanų mokėjimo ir t.t.</p> <p>Rekomenduotume numatyti taikyti minėtas priemones ir Lietuvoje, jei planuojama gimstamumo rodiklį didinti Lietuvoje, siekiant, kad suminis gimstamumo rodiklis (vaikų skaičių tenkantį 1 moteriai) nuo 1,61 2019 m. padidėtų 2030 m. iki 1,9 (1,79 – 2025 m.). Siūloma padidinti ne tik laidotuvių išmokas, bet ir gimimo bei vaiko auginimo išmokas, ypač studentėms ar kitoms jaunoms mamoms, nespėjusioms dirbti ir Sodros įmokomis ‘užsitarnauti’ motinystės išmokas.</p>	Neatsižvelgta	<p>Siekiant finansiškai padėti besilaukiančioms moterims, kurios neturi socialinio draudimo stažo ir teisės gauti motinystės išmokos pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, nuo 2020 m. sausio 1 d. padidintas vienkartinės išmokos nėsčiai moteriai dydis nuo 2 BSI (76 Eur) iki 6,43 BSI (2020 m. – 250,77 Eur, 2021 m. – 257,2 Eur). Siekiant suteikti finansinę paramą vaikų auginančioms šeimoms, nuo 2018 m. sausio 1 d. įteisintas universalios išmokos vaikui (vaiko pinigų) mokėjimas kiekvienam vaikui. Išmokos vaikui dydis buvo nuosekliai didinamas nuo 2018 m. iki 2021 m. ir minėtu laikotarpiu padidėjo net 133% (nuo 30,02 Eur iki 70 Eur). Taip pat gausių ir nepasiturinčių šeimų vaikai, neįgalūs vaikai turi teisę gauti papildomai skiriamą išmoką vaikui (nuo 2021 m. sausio 1 d. – 41,2 Eur). Išmoka besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai (6 BSI), kuri mokama vaiką auginančiam besimokančiam ar studijuojančiam asmeniui, kuris neturi teisės gauti vaiko priežiūros išmokos pagal Ligos ir motinystės įstatymą, todėl tokiu atveju pagerinama situacija, kuri susijusi su trūkumu vaiko priežiūros įstaigų, už ką atsakinga ŠMSM. ŠMSM taip pat numato, kad iki 2024 m. sudarys galimybes visiems vaikams nuo 2 metų lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas.</p> <p>o 6 mėn. po vaiko gimimo skaičius; moterų pajamų augimas per pirmus du metus po vaiko gimimo, lyginant su tokios pačios socialinės grupės vyrais (turinčiais tokio pat amžiaus vaikus).</p> <p>o nuo šeimos socialinio statuso. Pavyzdžiui, medikai pagelbėtų mamos ir vaiko sveikatos klausimais (kūdikio bambutės tualetas, primaitinimas, emocinio prierašumo ugdymas, profilaktiniai patikrinimai ir pan.), o socialiniai darbuotojai pagelbėtų socialinių problemų sprendime (finansinė parama, būsto klausimai, biurokrati</p>
<p>1 problema. Esama socialinė, ekonominė, kultūrinė aplinka neskatina kurti šeimos ir neįgalina šeimų tinkamai įgyvendinti šeimos funkcijas</p> <p>1 priežastis. Šeimų (asmenų) pažeidžiamumas, susidūrus su krizinėmis situacijomis, žinių ir įgūdžių stoka, įgyvendinant šeimos funkcijas</p>				

3	Kultūros ministerija	<p>Prie krizinės situacijos „Šeimų (asmenų) igūdžių, reikalingų įgyvendinti šeimos funkcijas, trūkumas“ aprašyti skaitymo svarbą šeimose ir įdėti nuorodą į Kultūros ministerijos Kultūros ir kūrybingumo plėtros programą. „Įvairūs vaikų raidos tyrimai patvirtina, kad reguliarus skaitymas stimuliuoja mažų vaikų smegenų vystymąsi, stiprina tėvų ir vaiko ryšį, be to, ugdo kalbą ir socialinius bei emocinius igūdžius. Neurologiniai tyrimai atskleidė, kad skaitymas ir panašios veiklos sumažina protinę negalią turinčių pacientų kognityvinių sutrikimų normą. gerina smegenų veiklą, mažina stresą ir nežinomybės baimę. Skaitymas savo malonumui padeda ugdyti empatiją, gerina savęs ir kitų supratimą, tarpusavio santykius, bendruomeniškumą, socialinę įtrauktį, gali sumažinti depresijos simptomus ir pagerinti savijautą. Lietuvoje vis dar silpna tradicija skaityti šeimoje: 2015 m. VŠĮ „Laikas skaityti“ užsakymo tyrimo „Lietuvių skaitymo įpročiai“ rezultatai rodo, kad lietuvių šeimose nesusiformavęs įprotis skaityti vaikams iki dvejų metų. Pastebima ir tai, kad šis amžius nelaikomas svarbiu skaitymo igūdžiams formuoti – tik 27 proc. tėvų, auginančių 0–2 metų vaikus, skiria tam laiko (2014 m. – 33 proc.). Šeima yra ypač svarbus faktorius: nuolat JAV pediatrijos asociacijos atliekami tyrimai teigia, jog „pastovus skaitymas stimuliuoja vaiko smegenų vystymąsi ir stiprina tėvų ir vaikų ryšį kritiniu vaiko vystymosi momentu. Skaitymas ugdo kalbos, raštingumo ir socio-emocinius igūdžius kurie svarbūs visam jo gyvenimui. (...) Skaitymas balsu yra vienas efektyviausių būdų plėsti vaiko žodyną ir suteikti raštingumo žinių, reikalingų mokyklai (KM Kultūros ir kūrybingumo plėtros programa)“.</p>	Atsižvelgta	Pateiktas tekstas įdėtas prie krizinės situacijos aprašymo.
4	Teisingumo ministerija	<p>Aprašant priežastį „Šeimų (asmenų) igūdžių, reikalingų įgyvendinti šeimos funkcijas, trūkumas“, siūlytina papildomai įtraukti šią informaciją: „Be to, 2020 m. privalomosios mediacijos sprendžiant šeimos ginčus, nagrinėjamas ginčo teisena Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka, kai pagal įstatymus leidžiama dėl tokio ginčo šalims sudaryti taikos sutartį, vykdymo duomenimis, tik apie 40 proc. atvejų asmenys, kreipęsi dėl privalomosios mediacijos, bandė spręsti ginčą taikiai (Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje gautas 6 789 prašymas dėl privalomosios mediacijos vykdymo, 2 751 atvejais priimta sprendimų dėl mediatoriaus paskyrimo. Daugiau nei 70 proc. paskirtų mediacijų buvo užbaigta, daugiau nei pusė iš užbaigtų mediacijų (1 045 mediacijos) baigtos taikiai susitarimu tarp ginčo šalių“.</p>	Atsižvelgta	Informacija įtraukta į priežasties „Šeimų (asmenų) igūdžių, reikalingų įgyvendinti šeimos funkcijas, trūkumas“ aprašymą.
5	Lygių galimybių tyrėjų tinklas	<p>Krizinis nėštumas, neišnešioti naujagimiai. 1.1. Skirtingi reiškiniai - neplanuotas nėštumas, neišnešioti naujagimiai ir kt. suplakami į vieną. Šį skyrių būtina iš esmės perrašyti, atskirai aptariant tokias problemas kaip - Nepageidaujami nėštumai ir Komplikuoti nėštumai ir Neišnešioti naujagimiai. Teiginiai taip pat turi būti paremti išnašomis/nuorodomis iš mokslinių straipsnių.</p> <p>Nepageidaujami nėštumai. Krizinis nėštumas yra dirbtinai sukurtas terminas, kuris nėra pripažintas nei medicinos, nei psichologijos mokslų (Bryant & Swartz, 2018). Šią sąvoką būtina naikinti. Neplanuoti ir nepageidaujami nėštumai yra siejami su smurtu prieš moteris, lytinio švietimo stoka bei apsunkintu priėjimu prie reprodukcinės sveikatos sistemos paslaugų. Komplikuoti nėštumai ir neišnešioti naujagimiai. Skyrių reiktų naikinti ar iš esmės perrašyti bei paremti nuorodomis į mokslinius straipsnius.</p> <p>Netektys (kūdikio, vaiko ar kito suaugusiojo šeimos nario). Pati netektis nėra laikoma traumuojančiu išgyvenimu ir jos nereikia apatologizuoti. Psichologiniu požiūriu, abortas NĖRA netektis. Nepageidaujamo nėštumo nutraukimas savaime neturi neigiamų pasekmių moters fizinei ar psichinei sveikatai ar gerovei ir tai įrodo daugybė mokslinių tyrimų.</p> <p>Dokumente yra perdėtai naudojamas terminas krizė beveik visus netinkamai, patologizuojant normalius kasdienesius reiškinius. Šis skyrius turi būti perrašytas iš esmės tinkama kompetenciją turinčio asmens.</p> <p>Kiti gyvenimo įvykiai. Skyrybos yra vis dažnesnė patirtis. Paprastai skyrybos yra inicijuojamos moterų siekiant ištrūkti iš smurtinių santykių, apsaugoti savo vaikus. Skyrybos yra sudėtingas procesas, tačiau moksliniai tyrimai rodo, kad skyrybų efektas nėra vien neigiamas ir nėra ilgalaikis. Rekomenduoju vengti nereikalingo reiškiniių psichopatologizmo.</p> <p>Vaiko globa ir įvaikinimas yra krizinis įvykis šeimoje. Netinkamas psichologinių konstrukčių ir terminų vartojimas. Vaiko globa ir įvaikinimas nėra krizinis įvykis! Atskirais atvejais, tai gali sukelti krizę, tačiau to negalima laikyti taisykle ir apibendrinti.</p> <p>Šeimų (asmenų) igūdžių, reikalingų įgyvendinti šeimos funkcijas, trūkumas. Skyrius surašytas klaidingai conceptualizuojant problemą. Lietuvoje įtvirtinta privalomoji mediacija skyrybų metu yra kritikuojama tarptautinių organizacijų ir prieštarauja tarptautiniams Lietuvos prisiimtiems įsipareigojimams, tokiems kaip CEDAW konvencija ir pan. Mediacija galima tik tais atvejais kai abi pusės turi vienodą galią. Smurtą patyrusių moterų dalyvavimas mediacijoje yra ne tik kad nenaudingas, bet ir joms žalingas. Tad siekiant pagerinti moterų padėtį tiek tų, kurios yra išviešinusios smurto patirtį, tiek tų, kurios nėra, tačiau siekia nutraukti smurtinę santuoką civiline tvarka padėti, būtina siūlyti įstatymo pataisas naikinant privalomumo nuostatą.</p>	Iš dalies atsižvelgta	<p>Globos ir įvaikinimo pradžioje, kai vaikas tik ateina į naują šeimą - tai sudėtingiausias laikotarpis, nes visi vaikai, kurie patenka į globą ir įvaikinimą, 100 proc. turi trauminių patirčių (jau vien dėl to, kad prarado savo biologinę šeimą). Todėl keičiama nebus, nes turi būti formuojama nuostata, kad pačioje pradžioje, vyktant vaiko adaptacijai naujoje aplinkoje, labai svarbu visais atvejais užtikrinti pagalbą, palydėjimą ir palaikymą, siekiant užkirsti kelią vėliau atsirandantiems sudėtingesniems iššūkiams, ar atvejams, kai vaikai grąžinami atgal. Atkreiptinas dėmesys, kad psichologijoje krizė suvokiama kaip netikėtus ir sunkios gyvenimo permainos, lūžio sąlygota būseną / situacija, kurią lydi didelis nerimas, įtampa, grėsmė, nesaugumas, pavojus, pasimetimas ir kiti panašūs išgyvenimai. Visa tai yra būdinga vaikams globos ir įvaikinimo pradžioje. Atsižvelgti neplanuojama. Galima nebent švelninti aprašymą, įvardijant globos ir įvaikinimo pradžią ne kaip krizę, o kaip sudėtingas ir/ar išgyvenimų sukeltą laikotarpį vaiko gyvenime, kurio metu didelę reikšmę įgyja tinkamas vaiko ir jo naujos šeimos palaikymas ir parama jiems.</p> <p>Į pastabas dėl krizinio nėštumo sąvokos (nepageidaujamas nėštumas/komplikuoti nėštumas/neišnešioti naujagimiai ir kt.) bus iš dalies atsižvelgta iš naujo peržiūrint tekstą.</p> <p>Į pastabą, kad netektis nėra trauminis išgyvenimas, tame tarpe ir nėštumo nutraukimas, neatsižvelgta, nes manytume, kad netektys (ypač artimiausių šeimos narių, vaikų) dažniais atvejais sukelia psichologinę traumą. Statistinė informacija atnaujinta</p>

6	Lygių galimybių tyrėjų tinklas	<p>2.1. Skirtingų sričių specialistų kompetencijų bei bendradarbiavimo stoka identifikuojant krizes, teikiant pagalbą bei stiprinant socialinę šeimų įtrauktį. Ir vėl pastebima tendencija visur nepagrįstai įžvelgti krizes. Toks visuomenės gyvenimo dramatinizavimas ir psichopatologizavimas yra nepriimtinas ir nepadeda spręsti realių problemų, su kuriomis susiduria visuomenės nariai. Perrašant šį dokumentą būtina to atsakyti.</p> <p>2.2. Žemas socialinio darbo profesijos patrauklumas valstybėje SADM nėra „socialinių darbuotojų ministerija“. Šiai profesinai grupei Programoje skiriama nepagrįstai daug dėmesio ignoruojant kitas SADM kuruojamas sritis, tokias kaip žmogaus teisės, pilietinės visuomenės plėtra, lyčių lygybė ir smurto prieš moteris šeimoje įveikimas, kur socialinių darbuotojų veikla yra mažai reikšminga ar visai nereikšminga.</p>	Neatsižvelgta	<p>Prie 2.1. dalies priedasčių yra minima, kad krizinės situacijos įveikimas – tai paslaugų ir pagalbos visuma, atitinkanti asmens (šeimos) teisėtus interesus, individualius poreikius, kilusius dėl krizinės situacijos, skirta spręsti jo krizinę situaciją, šalinti jos sukeltas pasekmes bei stiprinti socialinę šeimų (asmenų) įsitraukimą į šeimos ir visuomenės gyvenimą. Todėl skirtingų sričių specialistų bendradarbiavimas yra vienas iš prioritetinių komponentų teikiant paslaugas ir (ar) reikiamą pagalbą šeimoms (asmenims).</p> <p>2.2 tema taip pat aktuali siekiant, kad socialiniu sektoriumi, kuris užima svarbią vietą paslaugų/pagalbos teikime šeimoms, būtų pasitikima, socialinio darbuotojo profesija būtų vertinama..Nuo soc.darbuotojų motyvacijos tiesiogiai priklauso teikiamų socialinių paslaugų kokybė, o kokybiškai teikiamos paslaugos turi įtakos geresniam visuomenės vertinimui.</p>
1 priemonės kryptis. Stiprinti socialinės srities paslaugų ir paramos sistemą				
7	Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas	<p>Nei vienas iš numatytų rodiklių nerodo realios paslaugų plėtros, aprėpties didėjimo, poreikių atliepimo visos Lietuvos kontekste, kaip sprendžiamą ribotą prieinamumą, ilgą paslaugų laukimą. Nėra numatyta mechanizmų, kaip pereiname nuo projektų link tvaraus paslaugų pagal poreikį finansavimo.</p> <p>Ar pateiktos rodiklių reikšmės 77 proc. (2020 m.) ir 80 proc. (2030 m.) apima socialines paslaugas teikiančias NVO? Nes net jeigu neapima, vis tiek atrodo per didelės skaičius.</p>	Atsižvelgta iš dalies	<p>Kai kurie rodikliai pakoreguoti. Ši priemonė kryptis turi keletą rodiklių: *Įstaigų (organizacijų), įsidedusių socialinės srities paslaugų kokybės standartą ir sėkmingai pabaigusių dalyvavimą socialinių paslaugų kokybės standarto palaikymo veikloje, dalis (proc.) (77 proc. 2020 m.-80 proc. 2030 m.); *Pasiteisinusių socialinės srities inovacijų dalis (proc.) (0 proc. 2020. - 60 proc. 2030 m.); *Dalyviai, kurie po dalyvavimo veiklose įgijo ir (ar) patobulino kompetenciją ir (ar) kvalifikaciją (asm.) (0proc.-70 proc.); *Asmenys, kurie teigia, kad dėl gaunamų paslaugų šeimai pagerėjo jų gyvenimo kokybė (proc.) (0 proc. 2020. - 80 proc. 2030 m.);</p>
8	BGI consulting	Siūlytina koreguoti rodiklį „Laidojimo pašalpos dydžio padidėjimas“ taip: „Laidojimo pašalpos dydžio padidėjimas, lyginant su ankstesniais metais, proc.“	Atsižvelgta	Rodiklis išbraukiamas iš priemonių krypties rodiklių sąrašo. Jis bus paliekamas kaip priemonės rodiklis.
9	Šeimų asociacija	Rodiklis „Laidojimo pašalpos dydžio padidėjimas, Eur.“ yra ne rezultato rodiklis, o priemonė rezultatui pasiekti, nors nenurodyta, koks tai galėtų būti rezultatas. Kokio rezultato siekiama šia priemone? Ar šiai priemonei yra atlikta alternatyvų kaštų ir naudos analizė, pagrindžianti jos ir konkretaus pasirinkto dydžio pasirinkimą?	Atsižvelgta	2019 m. SADM atliko ritualinių laidojimo paslaugų teikėjų (iš skirtingų Lietuvos miestų) apklausą dėl laidojimo paslaugų minimalių kainų dydžių ir atliko duomenų analizę. Apklausos rezultatai parodė, kad norint minimaliomis kainomis tradiciniu būdu (t. y., ne kremuojant) laidojančiam asmeniui palaidoti mirusįjį asmenį, užsakant tik būtiniausias laidojimo paslaugas, vidutiniškai kainuoja apie 997 Eur. Šia priemone siekiama labiau finansiškai paremti laidojančius asmenis bei užtikrinti adekvatesnę paramą mirties atveju. Rodiklis bus tikslinamas nurodant procentinę išraišką.

10	Nacionalinė šeimos taryba	<p>Įtraukti priemones:</p> <p>1. Specializuotos pagalbos krizinio nėštumo situacijoje (neplanuoto nėštumo, neišnešiotų naujagimių, paauglių nėštumo) esančioms moterims stiprinimas (SAM, SADM). PAGRINDIMAS. Statistikos departamento duomenimis, 2019 m. Lietuvoje gimė 27 393 kūdikiai, iš jų 1 306 naujagimiai buvo neišnešioti, 136 naujagimiai gimė nepilnametėms motinoms. Lietuvoje trūksta sisteminės kompleksinės pagalbos, specialistų bendradarbiavimo ir nuoseklaus darbo, padedant moterims (šeimoms), išgyvenančioms neplanuotą, krizinį nėštumą, taip pat pagalbos esant priešlaikiniam gimdymui, ar pogimdyvinei depresijai susilaukus kūdikio. Kaip gyventi, susidūrus su minėtomis situacijomis, kur ieškoti pagalbos, spręsti vėliau išskylančias problemas, dažnai šeimai – tai vieni svarbiausių klausimų. Ypatingai trūksta pagalbos regionuose, žmonėms iškyla didžiulių iššūkių, ypač stebint tolesnę neišnešiotų naujagimių raidą. Pagalba neišnešiotų naujagimių šeimoms regionuose labai skiriasi, nes nėra vieningų pagalbos standartų.</p> <p>2. Atvejų, susijusių su šeimų, patiriančių skyrybų krizę identifikavimo ir jų atskyrimo nuo vaiko teisių pažeidimo atvejų vaiko situacijos vertinimo procese algoritmo sukūrimas; specializuotų mokymų skyrybų krizę patiriančioms šeimoms, kad skyrybų procese nebūtų pažeidžiamos vaiko teisės, įdiegimas.</p> <p>3. Perėjimas nuo vaiko gyvenamosios vietos su vienu iš tėvų nustatymo modelio prie bendros vaiko globos modelio (shared parenting), kai vaiko gyvenamoji vieta nustatoma su abiem tėvais, ir tėvai proporcingai dalinasi vaiko priežiūrą rotacijos principu). PAGRINDIMAS. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba (toliau – Tarnyba) 2018 m. veiklos ataskaitoje nurodė, kad laikotarpiu nuo 2018-07-01 iki 2018-12-31 Tarnyba į teismą dėl leidimo paimiti vaiką iš jo atstovo pagal įstatymą kreipėsi 700 kartų, atitinkamai 700 kartų Tarnyba atstovavo vaiko interesams paėmus jį iš atstovo pagal įstatymą iki vaikai buvo paskirtas globėjas (rūpintojas). Lyginant 2017 m. ir 2018 m. duomenis, pastebima, kad vaikų, kurių tėvams (tėvui ar motinai) buvo apribota tėvų valdžia ar taikytas vaikų atskyrimas nuo tėvų, skaičius yra didesnis – 2017 m. tokių vaikų buvo 978, o 2018 m. – 1 051. Išanalizavus 2016–2018 m. duomenis, matyti, jog dėl tėvų valdžios apribojimo arba vaikų atskyrimo nuo tėvų Tarnybos Vaiko teisių apsaugos skyrius (toliau – VTAS) 2018 m. kreipėsi 913 (2016 m. – 745; 2017 m. – 896). VTAS 2018 m. iš viso parengė 1 799 procesinius dokumentus baudžiamajame procese (2017 m. – 2 027). Tai rodo, kad asmenys ir (ar) šeimos dažnai patiria krizių dėl vaikų auklėjimo, skyrybų, šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo, netekčių, negalių ir kitų socialinės rizikos veiksnių, kuriems mažinti šeimoms reikalinga įvairiapusė pagalba.</p>	Atsižvelgta iš dalies	<p>1. Prie šios priemonės įgyvendinimo SADM prisideda vykdydama tęstinę konkursinę priemonę (Finansuoti nevyriausybių organizacijų, dirbančių šeimos gerovės srityje, veiklos projektus) Pagrindinis priemonės vykdytojas turėtų būti SAM.</p> <p>2. Tai 2 krypties priemonės, kurios bus pradėtos įgyvendinti nuo 2023 m. Atkreiptinas dėmesys, kad ir šiuo metu skyrybos ir su jais susiję procesai nėra traktuojami kaip galimi vaiko teisių pažeidimai – iššūkiai yra susiję su tėvų konfliktiniu elgesiu skyrybų procese, kai tėvai skundžia vienas kitą už neva daromus vaiko teisių pažeidimus. Tokiais atvejais vaiko teisių apsaugos specialistai privalo reaguoti, nes visi pranešimai apie galimus vaiko teisių pažeidimus nagrinėjami pagal įstatymą, be išimčių. Todėl yra planuojamos priemonės, susijusios tiek su tėvų švietimu, tiek su pagalbos ir paslaugų plėtra skyrybas išgyvenančioms šeimoms.</p> <p>3. Tai 9 priemonės krypties priemonė.</p> <p>Vaiko gyvenamosios vietos nustatymas, dalyvaujant vaikui yra labiau Teisingumo ministerijos kompetencijos sritis. Pats pasiūlymas dėl „shared parenting“ yra svarstytinas, ar jis tikrai geriausiai atitinka Lietuvos poreikius. Atkreiptinas dėmesys, kad ir šiuo metu teismas gali nustatyti tokią bendravimo tvarką, kai tėvai proporcingai dalinasi vaiko priežiūrą rotacijos principu, o Civilinis kodeksas numato, kad nepaisant to, ar tėvai išskyrę, gyvena skyriumi ar ne, jų teisės ir pareigos vaiko atžvilgiu išlieka vienodos.</p>
11	Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija	<p>Įtraukti priemones:</p> <p>1. Pagalbos santykių ir skyrybų krizę išgyvenančioms šeimoms sistemos sukūrimas (nemokamos psichologo individualios ir poros konsultacijos; bendravimo įgūdžių gerinimo programos); pagalba skyrybas jau išgyvenusiems asmenims ir jų vaikams. PAGRINDIMAS: bendravimo įgūdžių stoka, neigiamos patirtys šeimoje, skurdas, psichologinės problemos lemia didelį skyrybų mastą mūsų visuomenėje. Todėl būtina ugdyti jaunus nesusituokusius ir situokusius žmones bendravimo įgūdžių srityje, o patiriantiems sunkumus situokiniams laiku suteikti psichologinę, psichoterapinę bei visą kitą įmanomą pagalbą, kad iškilę sunkumai būtų sprendžiami. Dėl skyrybų sukeltų problemų ne tik situokiniams, bet ir vaikams, siūlome remti ir plėtoti psichoemocinę pagalbą besiskiriančioms poroms. Ypač svarbu ugdyti jų gebėjimus kartu paaiškinti vaikams apie skyrybų metu kintančią šeimos situaciją, kad būtų išvengta vaikų įtraukimo į tėvų susipriešinimą ir dar didesnio vaikų psichikos žalojimo.</p> <p>2. Pagalba besilaukiančioms ir kūdikių susilaukusioms šeimoms: integralių tarpdisciplininių komandų steigimas; pagalba krizinio nėštumo situacijoje atsidūrusioms šeimoms. PAGRINDIMAS: tiek nėštumo metu, tiek susilaukus kūdikio itin svarbi pagalba šeimai. Pagelbėti galima sukūriant integralias tarpdisciplinines komandas, kuriuos teiktų stebėsenos, socialinės kasdieninės pagalbos, sveikatos mokymo pačioje šeimoje konsultuojant po vaiko gimimo paslaugas, nepriklausomai nuo šeimos socialinio statuso. Pavyzdžiui, medikai pagelbėtų mamos ir vaiko sveikatos klausimais (kūdikio bambutės tualetas, priimtinimas, emocinio prieraišumo ugdymas, profilaktiniai patikrinimai ir pan.), o socialiniai darbuotojai pagelbėtų socialinių problemų sprendime (finansinė parama, būsto klausimai, biurokratiniai sprendimai, socialinės pagalbos organizavimas ir tt.) Kitų šalių patirtis (pvz. Olandija) akivaizdžiai rodo, kad tokių paslaugų buvimas ženkliai sumažina motinų pogimdyvinės depresijos, kūdikių mirtingumo rodiklius, prisideda prie kūdikių normalesnės raidos, ankstyvosios diagnostikos, šeimos santykių stabilumo ir kitų rodiklių.</p>	Atsižvelgta iš dalies	<p>1. Prie pagalbos santykių ir skyrybų krizę išgyvenančioms šeimoms, krizinį nėštumą išgyvenančioms šeimoms teikimo prisideda vykdydama tęstinę konkursinę priemonę (Finansuoti nevyriausybių organizacijų, dirbančių šeimos gerovės srityje, veiklos projektus); - Pats pasiūlymas dėl „shared parenting“ yra svarstytinas, ar jis tikrai geriausiai atitinka Lietuvos poreikius. Atkreiptinas dėmesys, kad ir šiuo metu teismas gali nustatyti tokią bendravimo tvarką, kai tėvai proporcingai dalinasi vaiko priežiūrą rotacijos principu, o Civilinis kodeksas numato, kad nepaisant to, ar tėvai išskyrę, gyvena skyriumi ar ne, jų teisės ir pareigos vaiko atžvilgiu išlieka vienodos.</p> <p>2. Prie šios priemonės dalinai prisideda 1 priemonės krypties priemonė, kuri bus pradėta įgyvendinti nuo 2022/2023 m. (šeimų, auginančių mažamečius vaikus, vaikus su negalia, šeimų, besilaukiančių vaikų, socialinės priežiūros stipinimas). Svarstytina galimybė ateityje apie visų šeimų, susilaukusius kūdikių, lankymą. Prie šios priemonės įgyvendinimo matytume ir SAM.</p>

2 priežastis. Nepakankamai kokybiška prevencija ir (ar) efektyvių intervencijų stoka valstybės sistemoje

2 priemonės kryptis. Diegti specializuotas programas vaikams, jų tėvams, globėjams (rūpintojams), įvaikintojams, budintiems globotojams, šeimynoms

12	Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija	Įtraukti priemonę „Priklausomybių prevencija ir gydymas; efektyvių programų priklausomybėms įveikti plėtra ir visuotinio bei operatyvaus prieinamumo užtikrinimas, pagalba šeimoms, kenčiančioms nuo priklausomybių.“ PAGRINDIMAS: Didinti lėšų skyrimą pagalbos vystymui priklausomybės ligų atveju. Kadangi priklausomybės ligų gydymo ir reabilitacijos poreikis šiuo metu šimtus kartų viršija teikiamos pagalbos galimybes, yra susidarę milžiniškos eilės laukiančių pagalbos. Siūlome didinti priklausomybės ligų reabilitacijos centrų finansavimą ir didinti galinčių gauti pagalbą vietų skaičių juose, kad šių paslaugų apimtis atitiktų paslaugų poreikį. Ypač tokių paslaugų trūksta moterims ir paaugliams. Šioje srityje reikalingas bendradarbiavimas su SAM. Bendradarbiavimo protokole su SAM galėtų būti integruotas mechanizmas, kaip medikai identifikuoja, ar priklausomybes, psichikos sveikatos sutrikimus turintys tėvai, ypač psichozijų atveju, turi vaikų, kokios pagalbos reikia vaikams ir šeimos nariams (psichologinės, medicininės) ir ar yra indikacijų, kad dėl nesutikimo gydytis agresyvus vienas iš tėvų žalos kitus, kaip perduoti informaciją socialiniam sektoriui.	Atsižvelgta iš dalies.	Siūloma priemonė yra Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programoje (SAM).
13	Nacionalinė šeimos taryba	Įtraukti priemonę „Priklausomybių prevencijos programų plėtra savivaldybėse, terapinių paslaugų prieinamumo didinimas, terapinių paslaugų prieinamumo priklausomybėms sergantiems asmenims didinimas, kompleksinio požiūrio į pagalbos priklausomybę turintiems asmenims diegimas (SADM, SAM).“ PAGRINDIMAS. Smurtas artimoje aplinkoje – vienas iš labiausiai paplitusių nusikaltimų mūsų visuomenėje. Statistikos departamento duomenimis, 2019 m. nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo 9265 asmenys, iš jų 7147 buvo moterys ir mergaitės. Smurtiniai nusikaltimai sudaro Lietuvoje 16,2 % visų užregistruotų nusikaltimų, nukentėjusieji nuo smurto artimoje aplinkoje sudaro apie 25 proc. visų nukentėjusiųjų nuo nusikalstamų veikų asmenų. Informatikos ir ryšių departamento duomenimis, 2020 m. sausio-rugsėjo mėnesiais nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjo 5809 žmonės, o iš jų 4449 – moterys ir mergaitės. 8 iš 10 dėl smurto artimoje aplinkoje užregistruotų nusikaltimų aukos – moterys, kas 10-tas nukentėjęs – vaikas iki 18 metų amžiaus, 89,8 proc. smurtautojų vyrai.	Atsižvelgta iš dalies	Siūloma priemonė yra Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programoje (SAM). SADM yra partneris įgyvendinant siūlomą priemonę.
14	BGI consulting	Rodiklis „Taikomų specializuotų programų skaičius“ yra produkto rodiklis, netinkamas poveikio stebėjimui. Priklausomai nuo priemonės siekių, reikėtų formuoti aukštesnio lygmens rodiklius, pavyzdžiui: „Vaikų globos namuose globojamų vaikų dalis nuo visų globoje esančių vaikų, proc.“ arba „Šeimose ir (ar) šeimynose globojamų vaikų dalis nuo visų globoje esančių vaikų, proc.“, „Įvaikintų vaikų dalis nuo visų globoje esančių vaikų, proc.“, „Į šeimą grąžintų vaikų dalis nuo visų iš šeimos paimtų vaikų, proc.“ ir pan.	Atsižvelgta	Rodiklis patikslintas taip: „Vaikų, laikinai ir nuolat globojamų (rūpinamų) šeimos aplinkoje, skaičius nuo visų laikinoje ir nuolatinėje globoje (rūpyboje) esančių vaikų, proc.“
3 priežastis. Nepakankamos galimybės derinti darbą, privatų ir šeimos gyvenimą				
15	Giedrė Purvaneckienė	Nepakankamas lanksčių darbo formų taikymas (SADM įtraukios darbo rinkos PP). Bet įtraukios darbo rinkos priemonėse to nėra	Atsižvelgta	Priemonės bus įtrauktos į Įtraukios darbo rinkos plėtros programą.
16	Asociacija „Lyderė“	1. Kvalifikacijos kėlimas vaiko priežiūros atostogų metu. Darbo sąlygų lankstumas. Darbo sąlygų lankstumas karjeros ir šeimos derinimui (neprarandamos išmokos kai keliama kvalifikacija). Įmonių iniciatyvos – KIT dienos, ryšiai išlaikyti/greičiau reintegruoti į darbo rinką. Peržiūrėti, kad išmokos nebūti prarandamos, jei nuo pat pradžių asmuo gauna darbinės veiklos pajamų paraleliai su išmokomis (valdybos narystės pajamos, darbdavio apmokami mokymai ar komandiruotės ir pan.). Siektinas rezultatas – Tėvų, dalyvavusių kvalifikacijos kėlimo veiklose vaiko priežiūros atostogų metu, procentas. Lietuvos darbo rinka siūlo lanksčias darbo sąlygas, kurios padeda užtikrinti lyčių lygybę. 2. Lankstesnis darbo laikas. Iki šiol Lietuvos darbo teisė neleidžia įmonių darbdaviams ir valstybiniame sektoriuje sukurti pilnai lanksčios darbo laiko ir vietos sistemos. Siūlome keisti įstatymus taip, jog, leidžiant darbo specifikai, darbuotojui dėliotis darbo dieną lanksčiai, neprarandant darbo valandų ir karjeros galimybių, kol vaikai maži. Siektinas rezultatas – dirbančių tokiu lanksčiu grafiku jaunų tėvų atlygio palyginimas su kitais darbuotojais, dirbančiais normaliu režimu.	Atsižvelgta iš dalies	Šioje Šeimos PP yra tik priemonė, susijusi su neperleidžiamais mėnesiais. Priemonės susiję su darbo sąlygų lankstumu yra Įtraukios darbo rinkos PP
3 priemonės kryptis. Užtikrinti socialinės priežiūros paslaugų, padedančių derinti darbą, privatų ir šeimos gyvenimą, įvairovę ir prieinamumą				

17	Nacionalinė šeimos taryba	<p>Įtraukti priemonės.</p> <p>1. Šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo priemonių stebėseną, įgyvendinant jau įteisintas lanksčias darbo formas.</p> <p>2. Atsižvelgiant į stebėsenos analizės rezultatus inicijuoti teisėkūros pokyčius, kad šeimos ir darbo derinimo priemonės nebūtų tik formalios.</p> <p>3. Subalansuoti akivaizdžią šeimos narių, kaip darbo jėgos, lankstumo laisvę su darbdavių siekiu didinti produktyvumą, ne tik jį palaikyti, derinant poreikius ir galimybes tiek taikant nuotolinį darbą per COVID-19 pandemiją, tiek ir vėliau.</p> <p>4. Integralios pagalbos paslaugų šeimoms, auginančioms ar prižiūrinčioms neįgalų ar senyvo amžiaus šeimos narių, plėtra, kad šeimos nariai galėtų dalyvauti darbo rinkoje.</p> <p>PAGRINDIMAS. Siekiant garantuoti žiniomis grįstų sprendimų priėmimą, būtina analizuoti duomenis darbo rinkoje apie jau įteisintų šeimos ir darbo derinimo priemonių įgyvendinimą t.y. vykdyti jau veikiančių šeimos ir darbo derinimo priemonių stebėseną. Sisteminis duomenų rinkimas apie darbdavių įgyvendinamas priemones įskaitant privalomas įstatymų numatyta tvarka ir darbdavių teikiamas papildomai, sudaro galimybes pagrįstai inicijuoti teisėkūros pokyčius, kad šeimos ir darbo derinimo priemonės nebūtų formalios.</p>	Atsižvelgta	1-3. Siūlomos priemonės yra įtrauktos į Įtraukios darbo rinkos plėtos programos priemones. 4. Siūloma priemonė yra įtraukta į Socialinės sutelkties (solidarumo) plėtos programos priemones.
18	Šeimų asociacija	<p>Kalbant apie vaiko priežiūros paslaugas, svarbi yra ne tik formų įvairovė, bet ir pačių paslaugų prieinamumas, taip pat skiriant ypatingą dėmesį ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui. Tarp PP rodiklių nurodyti tik dienos centrai, kurie nėra pritaikyti šio amžiaus vaikams. Įvairūs autoriai pabrėžia, kad ikimokyklinio ugdymo paslaugos yra itin svarbus faktorius, leidžiantis siekti plėtos programoje išsikelto tikslų – padedantis tiek derinti darbo, privatų ir šeimos gyvenimą, tiek siekti lygių vyrų ir moterų galimybių ir skatinti vyrus labiau įsitraukti į vaikų auginimą, šis rodiklis numatytas Nacionaliniame pažangos plane (NPP) (2.5.2.) ir yra tarpiai susijęs su rodikliais, už kuriuos atsakinga SADM (2.5.4. Ir 2.5.5.), tačiau su ikimokykliniu ugdymu susijusi priemonė yra iškelta į ŠMSM kuruojamą plėtos programą. Labai svarbu užtikrinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą ikimokyklinio ugdymo prieinamumo klausimu, siekiant rezultatų vaus Šeimos politikos stiprinimo programoje numatyto problemų sprendimo. Kaip planuojama užtikrinti tokį bendradarbiavimą?</p>	Atsižvelgta iš dalies	Ši priemonė yra ŠMSM kompetencijų sritis ir bus pasiūlyta įdėti į Švietimo plėtos programą (ŠMSM).
19	Asociacija „Lyderė“	<p>1. Vaikų, iki 3 m. amžiaus priežiūra. Pinigai, skirti motinystės išmokoms, turi tekti vaikų nuo 6 mėn. iki 2 m. priežiūrai neatsižvelgiant į tai, ar tėvai dirba, ar ima vaiko priežiūros atostogas, tačiau tik su sąlyga, kad jie panaudojami vaiko priežiūrai. Palaipsniui šią sistemą pakeiti valstybės finansuojamomis lopšelių paslaugomis visiems. Paslaugų „spragos“ neturi likti ir 2-3 metų vaiko amžiuje. Siektinas rezultatas – vaikų, lankančių vaiko priežiūros institucijas 6 mėn. – 3 m. amžiuje, procentas kaip šiaurės šalyse (apie 70% visų vaikų).</p> <p>2. Vaikų iki 12 metų užimtumas visą dieną. Sukurti valstybės finansavimo programą mokykliniam ir popamokiniam ugdymui, kuris leistų pasilikti vaikams ugdymo įstaigoje iki vakaro. Tai įgalintų moteris ir vyrus netrumpinti savo darbo valandų, daryti karjerą. Tuo pačiu, tai spręstų probleminių šeimų vaikų užimtumo problemą. Galima sukurti krepšelių programą, į kurią pretenduoti įvairių pajamų lygio šeimos ir pagal tai būtų skirstomi pinigai. Siektinas rezultatas – vaikai iki 12 m. užimti popamokine veikla iki dienos pabaigos; darbo rinkoje vienodai aktyvūs abu tėvai (procentais).</p>	Atsižvelgta iš dalies	Abi siūlomos priemonės yra ŠMSM kompetencijos sritis. Derinimo metu ŠMSM pateikti siūlymai.
20	Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija	<p>Įtraukti priemonę.</p> <p>Gerinti terapinių šeimai ir jos nariams teikiamų efektyvių paslaugų prieinamumą, gerinant paslaugų infrastruktūrą visoms šeimoms, o ypač toms, kurios auginą specialiuosius poreikius ar neįgalumą turinčius vaikus, sudaryti lygias galimybes visoms šeimoms jomis naudotis, užtikrinti valstybinį jų finansavimą.</p>	Atsižvelgta iš dalies	Siūloma priemonė yra įtraukta į Socialinės sutelkties (solidarumo) plėtos programos priemones.
4 priemonės kryptis. Užtikrinti paramos, pagalbos ir paslaugų vaikams, jų tėvams, globėjams (rūpintojams), įvaikintojams, budintiems globotojams, šeimynoms sistemą				
21	BGI consulting	<p>Siūlytina rodiklį „Palydimasis paslaugas gavusių jaunuolių skaičius“ koreguoti: „Palydimasis paslaugas gavusių jaunuolių dalis nuo visų globos sistemą paliekančių jaunuolių, proc.“, taip pat – papildyti kitais, priemonės turinį atspindinčiais rodikliais, pavyzdžiui: „Globos centrų paslaugų gavėjų skaičiaus pokytis, lyginant su ankstesniais metais, proc.“, „Budinių globotojų globojamų vaikų skaičiaus pokytis, lyginant su ankstesniais metais, proc.“ (priklausomai nuo priemonės tikslų). Nurodyti rodikliai „Naujos įrodymais grįstos paslaugos ir (ar) patobulinti paslaugų teikimo mechanizmai“ ir „Nuosekli pagalbos ir paslaugų sistema“, tačiau pastarieji – produkto rodikliai, netinkami pokyčio stebėjimui.</p>	Atsižvelgta	Rodiklių „Globos centrų paslaugų gavėjų skaičiaus pokytis, lyginant su ankstesniais metais, proc.“; „Budinių globotojų priežiūrimų vaikų skaičiaus pokytis, lyginant su ankstesniais metais.“; „Palydimasis paslaugas gavusių jaunuolių dalis nuo visų globos sistemą paliekančių jaunuolių.“ formuluočių patikslintos.
5 priemonės kryptis. Tobulinti išmokų vaikams teisinį reguliavimą, padidinant paramos, skiriamos globojamiems (rūpinamiems) vaikams, adekvatumą				
22	BGI consulting	<p>Siūlytina rodiklį „Globos (rūpybos) išmokos dydžio padidėjimas, Eur“ koreguoti, pavyzdžiui: „Globos (rūpybos) išmokos dydžio padidėjimas, proc.“</p>	Atsižvelgta	Patikslinta rodiklio formuluočių „Globos (rūpybos) išmokos dydis palyginti su minimalių vartojimo poreikių dydžiu (MVPD) (proc.)“. Pradinė reikšmė - 62 proc. MVPD (2021 m.), 2030 m. – ne mažiau nei 100 proc. MVPD
4 priežastis. Šeimų, priklausančių pažeidžiamų asmenų grupėms (auginančių neįgalius vaikus/ kuriose vaikus auginą vienas iš tėvų/ kt.) skurdas / atskirtis				

23	Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas	Priežastis. Nepakankamas paslaugų, auginančioms neįgalius vaikus, leidžiančioms aktyviau ir sėkmingiau įsitraukti į bendruomenę ir dalyvauti darbo rinkoje, spektras (SADM Sutelkties PP). Kurios konkrečiai Sutelkties PP priemonės nukreiptos į šios problemos sprendimą?	Atsižvelgta	Siūloma priemonė yra įtraukta į Socialinės sutelkties (solidarumo) plėtros programos priemones.
24	Šeimų asociacija	Šeimos, kuriose vaikus augina vienas iš tėvų. Problemos priežastys nėra išskirta nė vienos priemonės, liečiančios konkrečiai vienišus asmenis, kurie augina vaikus. Taip pat ir visoje plėtros programoje nėra išskirtos nei vienos priemonės, nukreiptos į vienišus tėvus/mamas. Kadangi šios šeimos susiduria su itin didele skurdo ir socialinės atskirties rizika, patiria dar didesnius sunkumus derinant įvairius įsipareigojimus, o taip pat susiduria su įvairiais administraciniais ir biurokratiniais sunkumais siekiant gauti socialines paslaugas ar pagalbą, skirtą šeimoms, manome, kad būtų tikslinga šiai grupei skirti didesnę dėmesį, galbūt papildant/koreguojant priemonių kryptis ir rodiklius.	Neatsižvelgta	Manytina, kad kadangi šeimų formų yra labai didelė gausa (vienišų tėvų šeimos, negalią turinčius vaikus ir (ar) suaugusius vaikus auginančios šeimos; negalią turinčiais asmenimis besirūpinančios šeimos; daugiavaikės šeimos ir t.t.), netikslinga priemonės dėlioti pagal tikslines grupes – visa Šeimos PP orientuojasi į paslaugų plėtrą ir įvairovę, ir siekiama individualaus požiūrio sprendžiant kiekvienos konkrečios šeimos situaciją. Todėl svarbu, kad būtų pakankama įvairių paslaugų, priemonių ir kt., kurios atitinka visų šeimų patiriamus iššūkius, o parenkant labiausiai šeimai reikalingas paslaugas ir kt., jau yra vertinama individualiai, ko konkrečiai jai reikia. Pvz., ir daugiavaikėms šeimoms, ir neįgalius vaikus auginančioms šeimoms, ir vienišų tėvų šeimoms, ir kt. yra aktualios vaikų priežiūros paslaugos, tačiau jų teikimas jau derinamas prie individualios šeimos situacijos. Tas pasakytina ir apie kitas paslaugas.
25	Asociacija „Lyderė“	Pagalba šeimoms prižiūrėti slaugos/globos reikalaujančius giminaičius. Lietuvoje itin reikalinga peržvelgti senelių priežiūros ir globos sistemą. Šiuo metu nėra galimybės dirbti ir gauti valstybės paramą kartu. Slauga kompensuojama 3 mėn., globos sąlygos labai prastos dėl neadekvataus finansavimo/įkainių ir priemonių ribojimo, o „globos pinigais“ galima pasiimti tik jei prižiūrintis giminaitis išeina iš darbo. Todėl dažniausiai priežiūros krūvį apsiima šeimoje mažiau uždirbančios moterys, po to nebegali grįžti į rinką. Tai didina jų skurdą senatvėje. Siūlome galimybę gauti paslaugas arba išmokas kaip išlaidų kompensaciją, tuo pačiu metu ir gaunant pajamas ir dirbant. Sekant užsienio šalių pavyzdžiu, vyresni žmonės gauna ilgalaikės nemokamas priežiūros paslaugas iš valstybės, tačiau už tai perduoda valstybei savo pensiją ir mokasi būsto priemonę pagal pageidaujama orumo lygį (tai galima finansuoti iš tokių žmonių turimo turto nuomos ar santaupų ar šeimos lėšų). Giminių retai užsiima slauga namuose. Sutvarkius finansavimo modelį, atsirastų privati kokybiška infrastruktūra ir paslaugos. Siektinas rezultatas – senų ir neįgalių asmenų, gaunančių profesionalią slaugą / globą namuose arba institucijose procentas.	Atsižvelgta iš dalies	Siūloma priemonė iš dalies aptarta Socialinės sutelkties (solidarumo) PP; Priemonės rodiklis: "Integruotų ir bendruomeninių specialiųjų socialinių paslaugų (t. y. neįskaitant bendrųjų socialinių paslaugų) gavėjų (senatvės pensijos amžiaus asmenų ir asmenų su negalia) dalis, palyginti su senatvės pensijos amžiaus asmenų ir asmenų su negalia skaičiumi“ .

26	Nacionalinė šeimos taryba	<p>Įtraukti priemones:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Šeimos ūkio, kaip pajamų mokesčio vieneto sistemos įdiegimas. (SADM, FM) 2. Užtikrinti socialinės priežiūros paslaugų įvairovę ir prieinamumą, plėtojant prevencines paslaugas šeimoms, įtraukiant į paslaugų planavimą bei teikimą bendruomenę, NVO ir vystant neformalias pagalbos šeimoms paslaugas. 3. Užtikrinti paramos, pagalbos ir paslaugų vaikams, jų tėvams, globėjams (rūpintojams), įvaikintojams, budintiems globotojams, šeimynoms sistemą, plėtojant kompleksines paslaugas šeimoms, dar nepatiriančioms socialinės rizikos. (SADM, ŠMSM, SAM) 4. Tobulinti išmokų vaikams teisinį reguliavimą, padidinant paramos, skiriamos globojamiems (rūpinamiems) vaikams, adekvatumą, įvedant mokesčių lengvatas šeimoms, auginančioms vaikams. (SADM, FM) 5. Efektyvios būsto politikos formavimas ir įgyvendinimas, t.y. būsto prieinamumo pagal šeimos poreikius užtikrinimas (šeimos sudėtį, t.y. vaikų skaičių ar esant neįgaliam šeimos nariui), taikant beprocentinę paskolą būsto įsigijimui jaunosioms šeimoms ir būsto nuomos kompensavimo priemones, turint mintyje, kad jaunos šeimos vis labiau atideda pirmąjį planavimą dėl būsto stokos. <p>PAGRINDIMAS. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, namų ūkių su vaikais skurdo rizikos lygis palaipsniui mažėja (2017 m. – 21,2 proc., 2018 m. – 18,8 proc., 2019 m. – 18,4 proc.). Nacionaliniame pažangos plane numatyta šį rodiklį sumažinti iki 15 proc. 2025 m. bei iki 12 proc. 2030 m.. Šiuo metu didžiausias iššūkis – vieno suaugusio asmens su vienu ar daugiau vaikų skurdo rizikos lygis, kuris 2019 m. siekė net 45,4 proc.</p> <p>Neproporcingas šeimų darbo pajamų (uždirbančių minimalią mėnesinę algą (MMA)) ir socialinių išmokų santykis. Jau 2011 metais Valstybės kontrolės auditoriai, įvertinę socialinės paramos sistemą Lietuvoje, atkreipė dėmesį, kad tais atvejais, kai šeimos pajamos iš darbo užmokesčio yra nedaug mažesnės ar tokio paties dydžio kaip pajamos, gautos iš socialinės paramos išmokų, šeimos nariai gali būti finansiškai nesuinteresuoti dirbti.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Izoliuoto socialinio būsto programų mažinimas dėl socialinę riziką patiriančių asmenų galimo atskirties didinimo. (SADM, FM) <p>PAGRINDIMAS. Remiantis naujausiais Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) būsto prieinamumo duomenų bazėje (OECD Affordable Housing Database) pateikiamais duomenimis, Lietuvoje pagrindinėmis problemomis išlieka būsto rinkos trūkumai – nepriklausomai nuo būstų pertekliaus rinkoje vis dar egzistuoja namų ūkiai, kurie nėra tinkamai apgyvendinti.</p>	Atsižvelgta iš dalies	<ol style="list-style-type: none"> 1. Siūloma priemonė yra Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programos priemonė. 2. Siūloma priemonė yra įtraukta į 1 priemonės krypties priemones. 3. Siūloma priemonė yra įtraukta į 2 priemonės krypties priemones. Priemonės orientuojasi į visus, ne tik susiduriančius su krizėmis ar socialiniais iššūkiais. 4. Mokesčių lengvatos šeimoms nepatenka į išmokų vaikams teisinio reguliavimo sritį. Tai yra Finansų ministerijos kompetencijos sritis. Ši priemonė iš dalies įtraukta ir į Pajamų nelygybės mažinimo plėtros programą. 5. Siūloma priemonė yra Socialinės sutelkties (solidarumo) plėtros programos priemonė. 6. Siūloma priemonė yra Socialinės sutelkties (solidarumo) plėtros programos priemonė.
6 priemonės kryptis. Tobulinti socialinės paramos mokiniams teisinį reguliavimą, padidinant teikiamos paramos taiklumą ir adekvatumą, atsižvelgiant į stebėsenos ir viešųjų konsultacijų rezultatus				
27	BGI consulting	Siūlytina koreguoti pateiktus rodiklius, pavyzdžiui: „Nemokamą maitinimą gaunančių mokinių skaičiaus padidėjimas, proc.“ ir „Paramai mokinio reikmenims įsigyti skiriamų lėšų padidėjimas, proc.“	Atsižvelgta	Patikslinta rodiklio formuluoatė „Nemokamą maitinimą gaunančių mokinių skaičiaus padidėjimas (proc.)“. Pradinė reikšmė - 0 proc. (2021 m.); 2030 m. – ne mažiau nei 40 proc. Patikslinta rodiklio formuluoatė „Paramos mokinio reikmenims įsigyti padidėjimas (proc.)“. Pradinė reikšmė – 0 proc. (2021 m.); 2030 – ne mažiau nei 100 proc.
5 priežastis. Visuomenės nuostatos ir nepakankamas šeimų dalyvavimas sprendimų priėmimo				
28	SADM vadovybės	Apsvarstyti 5 priežasties perkėlimą į Socialinės sutelkties (solidarumo) plėtros programą, nes yra dubliuojamas NVO stiprinimas.	Atsižvelgta iš dalies	Siūloma keisti priežasties formuluoatę: Nepakankamas valstybės institucijų, savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas šeimos politikos srityje
7 priemonės kryptis. Stiprinti šeimos interesų atstovavimą ir teigiamą visuomenės požiūrį į šeimą				
29	BSI consulting	Jei įmanoma, siūlytina geriau stebėti konsultacijų / kampanijų / renginių auditorijos dydį (pasiektų asmenų skaičių), bet tai – produkto rodiklis.	Atsižvelgta	Rodiklis pakoreguotas.
30	Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas	Tikslinti rodiklio, „Viešųjų konsultacijų šeimos politikos srityje skaičius“ reikšmes. Didinti viešųjų konsultacijų skaičių iki 2030 m.	Atsižvelgta	Rodiklis pakoreguotas.
31	Šeimų asociacija	Rodiklis „Gyventojų, išskiriančių šeimą kaip didžiausią vertybę, dalies didėjimas, palyginti su ankstesniais metais (proc.)“. Neaišku, kokia teorine ir metodologine prieiga būtų pagrįstas šitoks nuostatų matavimas. Siektinas tokio rodiklio rezultatas gali signalizuoti ir apie didesnę visuomenės poliarizaciją jautriais klausimais (pvz., tradicinės šeimos samprata, lyčiai neutrali partnerystė, Stambulo konvencijos ratifikavimas), o tokios poliarizacijos aštrinimas kaip tik turėtų neigiamas pasekmes visuomenei siūlome šio rodiklio atsisakyti arba koreguoti jį ir matuoti, kaip keičiasi požiūris į stigmatizuojamas šeimas (pagal priežastį „stigmatizuotas požiūris į tam tikras šeimas“).	Atsižvelgta	Rodiklis pakeistas

32	Nacionalinė šeimos taryba	<p>Įtraukti priemones:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Šeimų bendruomenių ir organizacijų plėtra, jų įtraukimas į sprendimo priėmimą, šeimų interesų atstovavimo savivaldybių lygmeniu galimybių didinimas per šeimos tarybų ir komisijų plėtrą savivaldybėse. (SADM, LSA) 2. Pasiteisusių socialinės srities inovacinių programų šeimoms analizė ir plėtojimas. 3. Neformalios pagalbos šeima-šeimai skatinimas, kūrimas, plėtojimas. 4. Visuomenės nuostatas formuojančių priemonių, stiprinančių teigiamą šeimos įvaizdį ir didinančių tėvų savivertę, kūrimas ir plėtra. (SADM, LSA, SAM, ŠMSM, KM) <p>PAGRINDIMAS. Lietuvos Respublikos šeimos stiprinimo įstatyme įtvirtinta, kad valstybės ir savivaldybių institucijos šeimos stiprinimą įgyvendina, pasitelkdamos šeimų organizacijas, su šeimomis dirbančias organizacijas, tačiau tiek valstybės tiek savivaldybių institucijose dar ne visada laikomasi šių nuostatų, rengiant ir priimant sprendimus, susijusius su parama šeimai bei šeimos gerovės stiprinimu. Tai sąlygoja nepakankamas šiame įstatyme įtvirtintų dalyvavimo bei solidarumo principų, raginančių su šeimomis susijusius klausimus spręsti bendradarbiaujant su šeimomis ir derinant su šeimų organizacijų atstovais, svarbos supratimas. Be to, institucijų, rengiančių bei įgyvendinančių su šeimomis susijusius sprendimus lygmeniu nepakanka organizacinių bei metodinių instrumentų, padedančių plėtoti bendradarbiavimą su šeimų ir/ar su šeimomis dirbančiomis organizacijomis. Ne visose savivaldybėse yra įsisteigusios šeimos tarybos, kurios galėtų svariai padėti įgyvendinti šeimos stiprinimo funkcijas ir stiprinti savivaldybės institucijų ar įstaigų ir šeimų organizacijų bei su šeimomis dirbančių organizacijų bendradarbiavimą vietos savivaldos lygmeniu. Mažai dėmesio skiriama sprendimus priimančių institucijų darbuotojų kompetencijų bei nuostatų dėl bendradarbiavimo su nevyriausybinio sektoriumi, dirbančių šeimos gerovės srityje stiprinimui.</p> <p>Taip pat pasigendama aiškios ir suprantamos informacijos apie tai, kaip šeimų, ar su šeimomis dirbančios nevyriausybinių organizacijos gali įsitraukti į sprendimų priėmimą tiek vietos savivaldos, tiek nacionaliniu lygmeniu.</p>	Atsižvelgta iš dalies	Visomis priemonėmis siekiama stiprinti šeimos įvaizdį. Siūlomos priemonės bus apjungtos ir patikslintos.
6 priežastis. Nepakankamas dėmesys sveikatai naudingų įpročių, vertybių ir elgesio formavimui				
33	Lygių galimybių tyrėjų tinklas	<p>Priežastis. Nepakankamos jaunimo žinios apie lytiškumą. Europos Žmogaus teisių teismas nustatė, kad visais atvejais moters teisės turi pirmumą vaisiaus teisių atžvilgiu. Žmogaus teisių aspektu vaisiaus teisės neegzistuoja, jos prasideda nuo žmogaus gimimo ir ši nuostata turi būti įtvirtinama bet kokiuose programiniuose dokumentuose. Tad palankios aplinkos kūrimas kūdikiui yra jo motinos teisių apsauga ir pagarba joms. Perinatalinės paslaugos turi būti suprantamos kaip moters poreikių tenkinimas ir jos sveikatos priežiūros užtikrinimas nėštumo laikotarpiu. Svarbu problemas konceptualizuoti teisingai, tai yra iš žmogaus teisių perspektyvos, bet ne remiantis indoktrinuočių, galimai su Bažnyčia susijusių, asmenų ir organizacijų pažiūromis.</p> <p>Svarbu atkreipti dėmesį, kad vaikai iki 16 metų negali duoti sutikimo užsiimti lytiniais santykiais, todėl merginos, pastojusios iki joms sukaks 16 metų turi būti traktuojamos kaip seksualinę prievartą patyrusios ir jų prievartautojai baudžiami. Programoje turi atsispindėti tai, kad Ministerijai ši problema yra žinoma, konceptualizuojama teisingai, kaip sumurto prieš moteris ir mergaites problema ir dedamos visos reikalingos pastangos šią problemą spręsti, įskaitant paauglių lytinį švietimą šia tema.</p> <p>Taip pat nepakankamai teisiškai apsaugotos nepilnametės merginos, kurios jau yra pasiekusios sutikimo dalyvauti lytiniuose santykiuose amžių (16 m.), tačiau pagal Vaiko teisių konvenciją vis dar yra vaikai. Noriu priminti, kad 2017 m. Europos Parlamento pareiškė pretenziją Lietuvai dėl netinkamai ir nepilnai perkeltos 2011 metų gruodžio 13 dienos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/93/ES dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija. Apsaugos spragos iki šiol nėra visiškai pašalintos, todėl Programoje yra svarbu išryškinti tiek problema,</p>	Atsižvelgta	Patikslinta pagal siūlomas formuluotes, išbraukti sakiniai, kurie turi vertybines nuosatas ir pažeidžia moterų teisę atsisakyti kūdikio.
8 priemonės kryptis. Stiprinti mokinių ir jaunimo lytiškumo ugdymą				
34	Šeimų asociacija	Atviri jaunimo centrų ir dienos centrų darbuotojai galėtų vaidinti svarbų vaidmenį, suteikiant kokybišką, profesionalią, mokslu grįstą informaciją apie lytiškumą ir reprodukcinę sveikatą. Tuo pačiu laikomės pozicijos, kad lytiškumo ugdymo programos, kurios pasieks vaikus ir jaunuolius, turi remtis geriausiomis pasaulinėmis praktikomis bei autoritetinių psichikos sveikatos specialistų ar organizacijų rekomendacijomis	Atsižvelgta iš dalies	Siūloma priemonė yra ŠMSM kompetencijos sritis. JRD pagal kompetenciją yra nusimačiusi priemonę.

35	Nacionalinė šeimos taryba	<p>Įtraukti priemones:</p> <p>1. Stiprinti mokinių ir jaunimo sveikos gyvensenos ugdymą, jį siejant su tvariu ilgalaikių santykių ir šeimos kūrimo perspektyva. (SADM, SAM, ŠMSM, Savivaldybės).</p> <p>2. Lytiškumo ugdymo ir rengimo šeimai įgyvendinimo ir stebėsenos mechanizmo sukūrimas, socialinių partnerių (tėvų ir tėvus atstovaujančių organizacijų įtraukimas į stebėseną). (SADM, ŠMSM).</p> <p>PAGRINDIMAS.</p> <p>Švietimo proceso metu nėra pakankamai stiprinamas teigiamas požiūris į atsakingą tėvystę ir motinystę, tėvystės ir motinystės papildomumą, pagarbą gyvybei ir žmogaus orumui, žinių apie moterų ir vyrų lygioms teisės ir galimybes sklaidai, stereotipų šalinimą bet kuriuo jo gyvenimo etapu. Visuomenėje matomos tik pavienės iniciatyvos, pvz., tėvų konsultavimas vaikų auklėjimo ar sutuoktinių tarpusavio santykių klausimais. Trūksta vieningos, darnios, funkcionalios sistemos, apimančios tiek suaugusių asmenis, tiek vaikus kaip būsimus sutuoktinius ir tėvus, kurioje derėtų ir švietimo, ir sveikatos apsaugos, ir teisėtvarkos, ir visuomenės informavimo institucijų veiksmai šeimos stiprinimo srityje.</p>	Atsižvelgta iš dalies	<p>1. Siūloma priemonė yra Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos priemonė, kuri įtraukta į SAM PP.</p> <p>2. Siūloma priemonė yra ŠMSM kompetencijos sritis.</p>
36	BGI consulting	<p>Siūlytina koreguoti rodiklį „Apmokytų darbuotojų, dirbančių darbo su jaunimu srityje ir teikiančių konsultacijas jaunimo lytiškumo klausimais, skaičius“ pavyzdžiui taip: „Savivaldybių, kuriose su jaunimu dirbantys asmenys apmokyti teikti konsultacijas jaunimui lytiškumo klausimais, dalis, proc.“</p>	Atsižvelgta	Rodiklio reikšmė pakoreguota.
37	Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija	<p>Koreguoti priemonės formuluotę –stiprinti mokinių ir jaunimo rengimą šeimai ir lytiškumo ugdymą, remiantis prevenciniu lytiškumo ugdymo modeliu.</p> <p>PAGRINDIMAS. Asociacijai ne visai aišku, dėl ko socialinės apsaugos programa skiria prioritetą lytiniam ugdymui(švietimui)? Nerimą kelia lytiškumo ugdymo termino naudojimas, propaguojant programas, kurios pozityviai pristato ankstyvus lytinis santykius, tuo skatinant ankstyvą seksualizaciją ir propaguojant kontracetines priemones. Moksliškai įrodyta, kad šis, pasekmių šalinimo modelis yra neveiksmingas ir skatina ankstyvus lytinis santykius, kurie kenkia tiek fizinei, tiek psichinei jaunuolių sveikatai. Priešingai, turėtų būti vadovaujamasi prevenciniu modeliu, kuris skatina susilaikymą nuo lytinių santykių, kalba apie vertybes, akcentuoja rengimą šeimai. Valstybėse, kurios taiko šį modelį, paauglių lytinis aktyvumas yra mažesnis. Rengimo šeimai programa turėtų padėti paaugliams pažinti save, išmokyti pozityvių konfliktų sprendimo būdų, gebėjimo kurti ir palaikyti tarpusavio pasitikėjimu ir ilgalaikiu įsipareigojimu grįstus santykius.</p>	Neatsižvelgta	ŠMSM yra atsakinga už Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai bendrosios programos atnaujinimą.
7 priežastis. Nepakankamos vaiko teisių žinios visuomenėje ir praktinio įgyvendinimo iššūkiai				
38	Lygių galimybių tyrėjų tinklas	<p>Dabar egzistuojanti Vaiko teisių pagrindų įstatymo redakcija de facto supriešina smurtą patiriančių moterų ir jų vaikų interesus. Tai yra teisinio reglamentavimo spranga, kurią būtina taisyti. Problemos negalima suvesti į taip vadinamą „žmogiškąjį faktorių“, aiškinant problemą specialistų kvalifikacijos stoka. Norint apginti vaiko interesus Vaiko teisių apsaugos tarnyba turi užtikrinti vaiko teisę pasilikti su nesmurtaujančiu gimdytoju, t.y., 90 % moters, ir būti apsaugotam nuo smurto savo namuose, nes to reikalauja Vaiko teisių konvencija. Specialistų kvalifikacija turi būti keliama mokant juos teisingai identifikuoti smurtą prieš moteris ir vaikus šeimoje ir rinktis teisingus veikimo būdus sutinkamai su LR Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu. Specialistams nesugebant identifikuoti smurto, institucija atsiduria smurtautojo pusėje ir tik dar labiau apunkina situaciją ir padaro ją pavojingesne. Institucinis smurtas dar traktuojamas kaip institucinė išdavystė paprastai yra traumuojanti patirtis, kuri dar labiau pagilina ankstesnę traumą.</p>	Neatsižvelgta	<p>Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas yra vaiko žmogaus teisės ginantis įstatymas. Smurtas yra tik viena iš sričių, kuria mini įstatymas, taip pat, nėra jokio supriešinimo su moters interesais, nes teisės aktais aiškiai įtvirtina nesmurtaujančio vieno iš tėvų teisę likti su vaiku ir toliau juo rūpintis. Be to, vaiko teisių apsaugos specialistų kvalifikacija nėra sietina tik su smurto klausimais, todėl ši priemonė apima daug platesnius klausimus. Pritartina, kad būtina stiprinti tiek vaiko teisių apsaugos specialistų, tiek kitų su vaikais ir šeimomis dirbančių specialistų žinias ir kompetencijas, susijusias su smurto artimoje aplinkoje, tą bus galima traukti į kompetencijų sąrašą ir pan. Tačiau priemonė nebus keičiama.</p>
9 priemonės kryptis. Užtikrinti kokybišką vaiko teisių apsaugos sistemos plėtrą, įgyvendinant inovatyvius sprendimus				
39	Teisingumo ministerija	<p>Plėtros programos priemonių rinkinyje siūloma priemonė „Užtikrinti kokybišką vaiko teisių apsaugos sistemos plėtrą, įgyvendinant inovatyvius sprendimus“, o kaip viena iš dalyvaujančių institucijų numatoma Teisingumo ministerija. Pagal atitinkamos problemos „Nepakankamos vaiko teisių žinios visuomenėje ir praktinio įgyvendinimo iššūkiai“ aprašymą matyti, kad Teisingumo ministerijos dalyvavimas siejamas su visuomenės teisiniu švietimu. Visuomenės teisiųjų žinių gerinimas numatytas ir Teisingumo sistemos plėtros programoje bei visuomenės teisinio švietimo priemonėse. Jei, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomone, Teisingumo ministerijos vaidmuo šioje priemonėje susijęs ir su kitais klausimais, prašytume šį klausimą aptarti minėtame pasitarime.</p>	Atsižvelgta iš dalies	Priemonė aptarta su Teisingumo ministerijos atstovais

40	Žmogaus teisių stebėjimo institutas	Šiuo metu valstybės vykdoma smurto prieš vaikus prevencija ir atsakas į smurtą prieš vaikus vykdomas fragmentiškai, įvairios priemonės išdėstytos skirtinguose dokumentuose, nėra vienos tam skirtos programos, o Šeimos politikos stiprinimo plėtos programos projekte tėra numatyta viena tikslinė priemonė. Atsižvelgiant į tai, rekomenduotina neapsiriboti plėtos programa ir joje numatyta priemone, bet išskiriant smurto prieš vaikus prevenciją ir atsaką į smurtą prieš vaikus kaip aiškų valstybės prioritetą, atnaujinti Nacionalinę smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams programą , įtraukiančią įvairias institucijas bei keliančią strateginius ir ambicingus tikslus smurto prieš vaikus įveikos srityje.	Atsižvelgta iš dalies	Siūlomos priemonės yra įtrauktos į Socialinės sutelkties (solidarumo) plėtos programą. Nacionalinė smurto prieš vaikus prevencijos ir pagalbos vaikams programa negali būti atnaujinama ar rengiama, nes nebus rengiami atskiri planai, programos ar pan., kadangi visus tokius atskirus, pavienius dokumentus ir keičia pažagos/plėtos programos. Įvairios paslaugos, priemonės, kuriomis siekiama mažinti smurtą prieš vaikus yra numatytos per įvairias Šeimos PP atskiras priemones.
41	BGI consulting	Pateikti rodikliai yra produkto rodikliai, netinkami poveikio stebėjimui. Priklausomai nuo priemonės tikslų, siūlytina formuoti aukštesnio lygmens rodiklius, kurie atspindėtų priemonės poveikį ar bent tiesioginius rezultatus, pavyzdžiui vaiko teisių specialistų reagavimo į vaiko teisių pažeidimus laiko sutrumpėjimą ar pan., vaiko teisių pažeidimų atvejų, kurių sprendimas truko ne ilgiau kaip x laiką, dalį ir pan.	Atsižvelgta	Pakeistos rodiklių formuluotės: 1. Vaiko teisių apsaugos specialistų, kurie dalyvavo kvalifikacijos stiprinimo veiklose, dalis nuo visų specialistų, dirbančių Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyboje prie SADM. 2. Atnaujintų/pagerintų procesų vaiko teisių apsaugos srityje skaičius
42	Nacionalinė šeimos taryba	Įtraukti priemonę: Pakeičiamosios vaikų globos sistemos gerinimas, galimybių įsivaikinti didinimas (Įsivaikinančių šeimų amžiaus didinimas, globos (rūpybos) profiliavimas, skirstant globą į skubios pagalbos (budintys globėjai), trumpalaikės globos ir ilgalaikės globos, pastarosioms dviem globos formoms taikant specializacijos modelį). PAGRINDIMAS. Socialinės paramos informacinės sistemos (toliau – SPIS) duomenimis 2019 m. pabaigoje nuolatinė globa (rūpyba) buvo nustatyta 5 994 vaikams. Iš jų 1 656 vaikai buvo globojami (rūpinami) socialinės globos institucijose, 332 vaikai – šeimynose, 4 003 vaikai – šeimose. Globos centre globojami (rūpinami) vaikai – 257, budinčių globotojų, teikiančių paslaugas šiuo metu yra 179. Lietuvoje iš viso veikia 66 globos centrai, kurių užduotis – rengti globėjus, įtėvius, budinčius globotojus ir įvertinti jų pasirengimą auginti vaiką, suteikti paramą iškilus sunkumams, konsultuoti, stiprinti šeimos šeimai pagalbą, organizuoti mokymus, savitarpio pagalbos grupes. Tačiau globos centruose trūksta profesionalių specialistų, teikiančių paslaugas vaiką globojančiais, prižiūrinčiais, įvaikinusiais šeimai ir pačiam vaikui. Pagalbą teikiant nepakankamai kompetentingai, sudėtinga tampa surasti norinčias šeimas būti globėjais ar įtėviais, neretai net jau esantys - išgyvena perdegimo sindromą ir nutraukia globą ar priežiūrą. Globėjas gali būti nušalinamas nuo pareigų, jei jis netinkamai vykdo savo pareigas arba pats atsisako būti globėju dėl jam per sunkios pareigos rūpintis vaiku. Dažniausiai globėjų pareigos atsisakoma, kai negali priimti vaiko elgesio, iškeliami per dideli lūkesčiai tiek vaikui, tiek sau, laiku negaunama kokybiškos pagalbos. Budintys globotojai dažniausiai į savo šeimas sutinka priimti vaikus iki 5-6 metų. Vyresniems vaikams galimybė patekti į šeimą yra labai maža, nes jie turi daugiau neigiamų patirčių, tokie vaikai turi elgesio, emocijų sutrikimų, su vyresnio amžiaus vaikais sunkiau užmegzti santykius ir įgauti jų pasitikėjimą. Trūksta kryptingo darbo su budinčiais globotojais, kurie turėtų daugiau žinių, gebėjimų ir supratimo apie įvairius vaikų amžiaus tarpsnius, taip siekiant užtikrinti sąlygas įvairaus amžiaus vaikams esant poreikiui patekti į budinčių globotojų šeimą.	Atsižvelgta	Siūloma priemonė yra numatyta 2 priemonės kryptyje.
43	Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija	Koreguoti priemonės pavadinimą , įtraukiant subsidiarumo ir šeimos autonomijos bei įgalinimo kriterijus. Užtikrinti kokybišką vaiko teisių apsaugos sistemos plėtrą, gerbiant šeimos autonomijos ir įgalinimo bei subsidiarumo principus.	Neatsižvelgta	Minimi principai yra įteisinti Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme. Taip pat, priemonė yra platesnė - ji kalba ir apie vaikus, kaip teisių turėtojus, todėl netikslinga akcentuoti šeimą, nes nugaliname vaikus.
2 Problema. Neužtikrinamos moterų ir vyrų lygios galimybės				
44	Lygių galimybių tyrėjų tinklas	Lietuvos gyventojai tarp kitų Europos Sąjungos šalių yra vieni labiausiai smurto šeimoje aukas (moteris) kaltinti linkusių. 2010 metų Eurobarometro duomenimis 86% lietuvių kaltino smurto prieš moteris šeimoje aukas dėl patirto smurto. ES vidurkis - 52%. 2016 metų Eurobarometro duomenimis aukų kaltinimas Europos Sąjungoje žymiai sumažėjo. Apytiksliai 1 iš 5 respondentų sutikdamas su teiginiais, kad moterys išsigalvoja ar perdeda pranešdamos apie patirtą smurtą bei tai, kad smurtą prieš moteris išprovokuoja pačios moterys, išreiškė aukų kaltinimo nuostatas. Šioms nuostatoms pritarė 45% Lietuvos respondentų. EU vidurkis 17 %. Šios aukas kaltinančios nuostatos turi būti keičiamos. Priemonės nukreiptos į nuostatų keitimą, kaip veiksminga smurto prieš moteris šeimoje prevencija ir darnių santykių skatinimas, yra numatytos ET Stambulo Konvencijoje, todėl būtina ją kuo greičiau ratifikuoti.	Neatsižvelgta	Sprendimą dėl Stambulo konvencijos ratifikavimo priima ne SADM bet LR Seimas.
1 priežastis. Stereotipais pagrįsti moterų ir vyrų vaidmenys šeimoje ir visuomenėje bei nepakankamas vyrų įsitraukimas į šeimos gyvenimą				
10 priemonės kryptis. Užtikrinti stereotipais pagrįsto moterų ir vyrų vaidmenų šeimoje ir visuomenėje paplitimo mažėjimą bei skatinti vyrų įsitraukimą į šeimos gyvenimą				

45	Asociacija „Lyderė“	Lyčių lygybei draugiška mokykla ir ikimokyklinis ugdymas. Ikimokykliniame ir mokykliniame ugdyme privalomai ekspertiškai vertinti visą naują ir esamą mokomąją medžiagą, jog joje neliktų stereotipiškai ugdančio turinio. Metodinės gairės švietimo turinio kūrėjams dėl stereotipų švietime. Integruoti į pedagogikos studijų programą modulį apie diskriminaciją ir su lytimi susijusius stereotipus švietime. Siektinas rezultatas – mažėjantis „taisytinų atvejų“ skaičius; tikslas – 0.	Atsižvelgta iš dalies	Siūloma priemonė yra ŠMSM kompetencijos sritis.
46	BSI consulting	Sprendžiant iš pateiktų rodiklių reikšmių, iš tiesų stebimas lyčių lygybės indeksas per se (tikintis jo didėjimo), tačiau rodiklio „Lietuvos lyčių lygybės indekso didėjimas (balai)“ formuluotė – klaidinanti, suponuojanti, jog stebimas indekso pokytis balais, lyginant su ankstesniais metais (tokiu atveju reikšmės turėtų būti 2023 m. – 1,5 balo, o 2024 m. – 0,5 balo). Reikia apsispręsti, ką siekiama stebėti, ir aiškiau suformuluoti rodiklį (arba „Lietuvos lyčių lygybės indeksas, balai“ (tinka nurodytos rodiklio reikšmės), arba „Lietuvos lyčių lygybės indekso pokytis, lyginant su praėjusiais metais“ (matuojama procentais arba balais, reikia formuluoti naujas siektinas reikšmes).	Atsižvelgta	Rodiklio reikšmė pakeista.
2 priežastis. Persikertančioji nelygybė (SADM Sutelkties PP ir TM PP)				
47	Teisingumo ministerija	Plėtos programoje nurodant priežastį „Persikertančioji nelygybė“, referuojama į Teisingumo sistemos plėtos programą ir kalbama apie rekomendaciją „teisiškai apibrėžti lyties sąvoką“. Teisingumo sistemos plėtos programoje nėra numatomų priemonių šiai priežasčiai šalinti, tad siūlome braukti nuorodą į „TM PP“. Be to, klausimą dėl lyties sąvokos apibrėžimo reiktų spręsti kompleksiskai, įvertinant visus tarptautinius įsipareigojimus bei rekomendacijas, tuo tarpu remiantis 2021–2030 m. socialinės sutelkties (solidarumo) plėtos programos analizėje pateikta informacija, vis dar neegzistuoja suvienodintas tarptautinių rekomendacijų įgyvendinimo mechanizmas	Atsižvelgta	Išbraukta nuoroda „Teisingumo ministerija“
11 priemonės kryptis. Tobulinti vaiko priežiūros išmokų sistemą				
48	Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas	Rodiklis. Tėčių ir motinų, pasinaudojusių vaiko priežiūra, (proc.) O kaip dėl tėvų, kurie išmokos visai negauna? Reikėtų papildomo rodiklio, kuris fiksuotų neaprepiamų tėvų/mamų skaičių.	Neatsižvelgta	Ši išmoka susijusi su socialiniu draudimu, tad tam, kad išmoką gautų tėvai, jie privalo atitikti numatytas sąlygas – stažo reikalavimas, draustumas. Aktualus yra tėčių ir mamų pasiskirstymas, kurie turi teisę pasinaudoti vaiko priežiūra, todėl siūlomas rodiklis, nėra tinkamas šiai priemonei.
49	Šeimų asociacija	Neaišku, kokiais kriterijais vadovaujantis bus siekiama tobulinti sistemą: ar bus tik siekiama, kad į šią sistemą įsitrauktų didesnė dalis vyrų, ar taip pat bus atsižvelgiama į kitas su šia sistema susijusias problemas – tarkime, kad ne visos šeimos gali gauti draudiminę vaiko priežiūros išmoką. Be to, informacija apie besikeičiančią išmokų tvarką visuomenę turėtų pasiekti likus bent metams iki pokyčio įsigaliojimo, kad šeimos, planuojančios nėštumą, galėtų pasiruošti pokyčiams. Taip pat, siekiant efektyvių rezultatų svarbu matyti vaiko priežiūros išmokų sistemą bendrame kontekste su vaiko priežiūros paslaugų sistema, kad, pavyzdžiui, priėmus sprendimą trumpinti vaiko priežiūros išmokų (ir atostogų) trukmę šeimoms būtų plačiai prieinamos kokybiškos ikimokyklinio ugdymo paslaugos nuo 1-1,5 metų amžiaus. Todėl siūlome plėtoti vaikų iki 2 metų vaiko priežiūros paslaugų įvairovę, užtikrinti šių paslaugų prieinamumą skirtingo socialinio ir ekonominio statuso šeimoms. Dabar šios paslaugos yra teikiamos tik privačių paslaugų teikėjų ir prieinamos tik ekonomiškai pajėgesnėms šeimoms.	Atsižvelgta iš dalies	Šia priemone bus įgyvendinama tik viena Direktyvos dėl prižiūrinių asmenų nuostata. Bus koreguojama tik socialinio draudimo sistema – įteisinami neperleidžiami tėčio ir mamos mėnesiai. Priemone siekiama kuo didesnės lyčių lygybės, didesnio tėčių įsitraukimo į vaiko priežiūrą, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu oficialiai antraisiais metais vaiko priežiūra pasinaudoja tėčiai (jie gauna ir vaiko priežiūros išmoką ir darbo užmokestį), tačiau vaiką prižiūri mama, kuri išmokos negauna, bet yra draudžiama valstybės lėšomis. Išmokos trukmė nebus trumpinama – šioje priemonėje apie tai nekalbama, priemonė yra susijusi su tėčio ir mamos mėnesiais – 2 mėn. tėčiui ir 2 mėn. mamai. Bendras Direktyvos perkėlimas susijęs su trukme, tačiau nėra matomas trumpinimas – lieka vaiko priežiūros išmokos mokėjimo pasirinkimas iki kol vaikui sueis 24 mėn. bei ilgėja antroji išmokos mokėjimo alternatyvos pasirinkimo trukmė – šiuo metu tėvai gali išmoką pasirinkti gauti iki 12 mėn., siūloma, kad būtų galima pasinaudoti iki kol vaikui sueis 18 mėn., todėl tokiu atveju pagerinama situacija, kuri susijusi su trūkumu vaiko priežiūros įstaigų, už ką atsakinga ŠMSM. ŠMSM taip pat numato, kad iki 2024 m. sudarys galimybes visiems vaikams nuo 2 metų lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas.

50	Asociacija „Lyderė“	<p>1. Neperleidžiamos atostogos. Tėčiams turi būti skirta neperleidžiama dalis priežiūros atostogų tuo laiku, kai atostogas reikia realiai pasiimti, norint kad šeima neprarastų išmokų (siekti kad tėčiai realiai praleistų kelis mėnesius su vaiku). Siekhtinas rezultatas – tėvų, imančių tėvystės atostogas neperleidžiamą laikotarpį, procentas ir trukmė kaip šiaurės šalyse (apie 50%).</p> <p>2. Jei tėvai dirba – išmokos neprarandamos tik jei jos panaudojamos vaiko priežiūros paslaugoms pirkti. Leisti motinai ir/ar tėvui grįžti į darbą anksčiau, neprarandant išmokos dalies. Laikotarpį ir sumas siūlome palikti, jei mažinti, tai laipsniškai. Tačiau, siūlome sistemą, kuomet išmokos dalis mažėja proporcingai nuo dirbamo darbo etato/gaunamų iki vaiko gimimo buvusių pajamų, bet ta sumažėjimo suma neprarandama, ji nukreipiama tiesiai paslaugų apmokėjimui (auklei, „creche“, darželiui ir t.t.) arba kaip kompensacija tėvams pagrindus kad lėšos išleistos paslaugoms. Tai skatins tėvus ne gauti išmokas, o grįžti anksčiau į darbą. Išmokos neturi būti siejamos su kitų, nedraudžiamų pajamų gavimu. Tarkim jei motina ar tėvas turi nuomos ar dividendų pajamų, dėl to neturėtų prarasti draudžiamų pajamų kompensavimo. Siekhtinas rezultatas – moterų, grįžusių dirbti ne vėliau kaip po 6 mėn. po vaiko gimimo skaičius; moterų pajamų augimas per pirmus du metus po vaiko gimimo, lyginant su tokios pačios socialinės grupės vyrais (turinčiais tokio pat amžiaus vaikus).</p>	Neatsižvelgta	<p>1. Tėčiai neperleidžiamuosius mėnesius galės pasirinkti bet kuriuo metu iki kol vaikui sueis 18 mėn., arba 24 mėn. (priklausomai kokią šeima pasirinks alternatyvą). Lietuvos siekis yra lygiuotis su šiaurės šalimis. Pagal OECD duomenis 45 proc. tėčių ir 55 proc. mamų pasinaudoja vaiko priežiūra Švedijoje. Atsižvelgiant į tai, kad neperleidžiamųjų mėnesių sistema Švedijoje veikia nuo 1995 m. (daugiau nei 25 metus), siūlome rodiklį, kad Lietuvoje, per beveik aštuonerius metus (nuo 2022 m. pab. iki 2030 m.) 40 proc. tėčių ir 60 proc. mamų dalinsis vaiko priežiūra. Šis rodiklis yra panašus kaip Šiaurės šalių, kiek mažesnis, kadangi įgyvendinimo terminas trumpesnis.</p> <p>2. Šioje Šeimos PP nėra priemonių, susisijusių išmokos mokėjimu ir užsidirbimu vaiko priežiūros metu. Turime priemonę su neperleidžiamaisiais mėnesiais, kurių metu (2 mėn. tėčiui ir 2 mėn. mamai) dirbti bus leidžiama, tačiau išmoka iškart bus mažinama. Taip siekiama įgyvendinti Direktyvos nuostatas ir įgyvendinti jos tikslą – stiprinti vaiko ir tėvo (mamos / tėčio) tarpusavio ryšį.</p>
----	---------------------	---	---------------	---